

Asia: VN/558/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Lakiesityksen luvut 2-12

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 2 *Nykytila ja sen arviointi:*

Pienten kuntien verkoston lausunto työllisyys- ja yrityspalveluiden järjestämisvastuuta koskien (Huom. lopussa "muuta huomioitavaa" kohdassa on verkoston koko lausunto. ja lausunnon osat viety lausuntopyynnön ko. tai soveltuviin kohtiin.

Kuntaliiton pienten kuntien verkosto on edunvalvonta-, keskustelu- ja kehittämisfoorumi pienille kunnille. Manner-Suomen kunnista 197 kuntaa on alle 10 000 asukkaan kuntia eli noin kaksi kolmasosaa kaikista kunnista. Näistä kunnista 159 kuntaa kuuluu Kuntaliiton pienten kuntien verkostoon.

Pienet kunnat ovat valmiita ottamaan vastuuta työllisyyden edistämisestä ja kannattavat kuntapohjaiseen TE-järjestämismalliin siirtymistä. Uudistuksen ta-voitteisiin pääseminen edellyttää, että sekä valta että vastuu palveluiden järjestämisessä on kunnalla. Pienillä kunnilla on vahva paikallistuntemus sekä mahdollisuudet rakentaa palvelut asiakaslähtöisesti muita paikallisia yksityisiä ja julkisia palveluita täydentäen. Pienet kunnat pystyvät järjestämään työllisyys- ja yrityspalvelut lähipalveluina huomioimalla kunnan muiden tehtävien, mm. elinkeinopalveluiden ja nuorisopalvelujen kokonaisuus sekä tekemällä yh-teistyötä muiden kuntien ja hyvinvointialueiden sosiaali- ja terveyspalveluiden kanssa. Työllisyyden kuntakokeilun kautta on saatu paljon kokemuksia onnistu-neista toteutusmalleista pienissä kunnissa ja näitä kokemuksia uudistuksessakin voidaan ja tulee hyödyntää.

Pienten kuntien verkosto nostaa omassa lausunnossaan esille erityisesti pienten kuntien kannalta tärkeitä asioita ja kysymyksiä, joista keskusteltiin mm. Kuhmossa pidetyssä pienten kuntien verkoston työllisyysseminaarissa 6.5.2022. Lisäksi pienten kuntien verkosto yhtyy Kuntaliiton lausunnossa esille tuotuihin yksityiskohtiin eikä toista niitä omassa lausunnossaan.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 3 *Tavoitteet:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 4.1 *Keskeiset ehdotukset:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 4.2 *Pääasialliset vaikutukset:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 5 *Muut toteuttamismuutokset:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 8 *Lakia alemman asteen sääntely:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 10 *Toimeenpano ja seuranta:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 12 *Suhde perustuslakiin ja säätämisyhteistyö:*

-

Laki työvoimapalvelujen järjestämisestä

Luku 1 sisältää lain yleiset säännökset.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 2 säädettäisiin järjestämisvastuusta.

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- edut ja hyödyt järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille
- mahdolliset riskit järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille
- työvoiman määrää ja työllisyysaluetta koskeva sääntely (huom: poikkeus työvoimapolun kriteeriin voimaannolaisissa)
- palvelujen tarjoamista koskeva sääntelyesitys

1. Työllisyys- ja yrityspalvelujen järjestämisvastuu tulee olla kunnalla

TE-palvelujen siirto kuntiin on iso ja merkittävä tehtävä, jossa onnistuminen varmistetaan antamalla järjestämisvastuu jokaiselle kunnalle. Tehtävää ei tulisi laissa säätää kuntayhtymän tai vastuukunnan hoidettavaksi (kuntalaki 8 §), vaan kyseessä tulee olla kunnan lakisääteinen tehtävä.

Pieni kunta voi hoitaa, paikallisten tarpeiden ja olosuhteiden mukaan, tehtävää itse tai kuntalain 8 luvun mukaisin yhteistoiminnan muodoin. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että yhteistoimintamuoto ei rajautuisi vain kuntayhtymään tai vastuukuntamalliin.

Se, että järjestämisvastuu määritellään peruskunnille, varmistaa pienten kuntien mahdollisuudet hyödyntää kuntaekosysteemiä ja saavuttaa uudistuksen tavoitteet. Mikäli kunnille jäisi pelkästään rahoitusvelvoite ilman järjestämisvastuuta, se ei vastaisi uudistuksen tavoitteita. Kun järjestämisvastuu on kun-nalla, tämä mahdollistaa joustavamman sopimisen tehtävän hoitamisessa ja paikallisten ratkaisujen ja yhteistyön tekemisen.

Vaikuttavan toiminnan näkökulmasta on keskeistä, että työvoimapalveluiden ja yrityspalveluiden synerginen yhteensovittaminen tehdään mahdollisimman joustavaksi. Kuntapohjaisen mallin etu on välitön yhteys muihin palveluihin ja kunnan tuloihin, kun työllisyyspalvelut, kunnan koulutuspalvelut sekä elinkeinopalvelut ovat saman järjestäjän vastuulla. Nämä palvelut tukevat yhdessä työllistymisen tavoitetta myös pienissä kunnissa.

Järjestämisvastuun antaminen kuntien yhteistyöorganisaatiolle eriyttäisi työllisyyspalveluihin liittyvän päätöksenteon kunnan muista palveluista. Tällöin tavoite kuntaekosysteemin hyödyntämisestä ei toteudu. Yhteistyöorganisaation järjestämisvastuu hämärtäisi yksittäisen kunnan vastuuta palvelukokonaisuuteen liittyen. Esimerkiksi isäntäkuntamallissa se keskittäisi vastuun yksittäiseen kuntaan, mikä oletettavasti johtaisi pyrkimykseen pitäytyä mahdollisimman pienissä yhteistyöalueissa tai tuottamaan palvelut itsenäisesti aina kun työvoimapohja siihen antaa mahdollisuuden. Uhkana nähdään, että tämän myötä voi syntyä hajanaisia ja pieniä alueita, ei luonnollisia työssäkäyntialueita.

Lisäksi yhteistyöorganisaation järjestämisvastuu voi vaarantaa kuntien yhdenvertaisuutta sekä kunnan itsehallinnollista asemaa. Pienten kuntien kannalta isäntäkuntamallissa/kuntayhtymämallissa nähdään mahdollisia keskittämisen uhkia ja lähipalveluiden vähenemistä ja asiakaslähtöisyyden vähenemistä. Koska kunnat, työssäkäyntialueet ja niiden olosuhteet ovat erilaisia, niitä ei tulisi vaatia ”samaa muottiin” vaan lain tulisi mahdollistaa kunnille erilaisia organisoitumisen ja yhteistyön vaihtoehtoja.

Kaikkien kuntien järjestämisvastuun hyödyt ovat monipuoliset, kun vastuu ja työkalut ovat samalla tarjottimella. Kuntien järjestämisvastuu varmistaa pa-remmin palveluverkoston kustannusvastaavuuden pienten kuntien näkökulmasta. Se mahdollistaa sopimusperustaisen yhteistyön kuntien kesken ja varmistaa parhaiten yhteistyöalueiden muodostumisen luonnollisten työssäkäyntialueiden suuntaisesti.

Kuntien järjestämisvastuu mahdollistaa tiedonsaannin ja tiedolla johtamisen sekä mahdollisuuden ohjata panosta ennakoivasti. Se mahdollistaa lähipalvelut niissä palvelukokonaisuuksissa, jossa siihen tarvetta ja mahdollistaa, että uudistus tuo uutta vaikuttavuutta palvelukokonaisuuteen.

2. Vaatimus 20 000 työvoimapohjasta ei ole perusteltu eikä tue luonnollisten työssäkäyntialueiden muodostumista

Esitetty vaatimus 20 000 henkilön työvoimapohjasta ei ole mitenkään perusteltu eikä tue uudistuksen tavoitteiden toteutumista. Esitetty työvoimapohjavaatimus ei edesauta luonnollisten yritystoiminnan ja liikenneyhteyksiä huomioivien työssäkäyntialueiden muodostumista, yrityspalveluiden tarvetta eikä palveluiden asiakaslähtöistä toteuttamista. Nykyisenään vahvatkin yhteistyöalueet jäävät kooltaan asetettua 20 000 työvoimapohjaa pienemmiksi, mikä vaikeuttaa oleellisesti toimivien yhteistyörakenteiden syntymistä. Siksi tarvitaankin joko joustavuutta sopimiseen alueen sisällä tai mielellään kriteerin alentamista tai poistamista.

Pienet kunnat ovat tottuneet tekemään yhteistyötä ja hakeutuvat yhteistyöhön tarvittaessa palveluiden järjestämisessä ilman lainsäädännöllisiä pakko-keinojakin. Kunnilla tulee olla oikeus päättää yhteistyöalueiden muodostamisesta ja sopia yhteistoiminnan sisällöstä.

Lainsäädännön tulisi mahdollistaa yhteistyö silloin, kun se on kuntien kannalta tavoiteltavaa ja tarkoituksenmukaista. Yhteistyön esteenä ei saisi olla esimerkiksi se, että yhteistyöhön pyrkivillä kunnilla ei ole yhteistä kuntarajaa. Pienet kunnat sijaitsevat usein harvaanasutulla alueella ja usein lähin isompi keskus on naapurimaakunnassa. Siksi yhteistyötä olisi pystyttävä tekemään myös yli maakuntarajojen.

Uudistuksen tulee myös mahdollistaa aiemmin muodostettujen ja hyväksi todettujen yhteistyökumppanuuksien jatkaminen. Kuntakokeilun tulokset olleet hyviä, kun kunnan ja alueen haasteet tunnetaan hyvin ja niihin pystytään puuttamaan. Kokeilualueilla on huoli tämän menettämisestä, mikäli esityksen mukainen aluemäärittely muuttaa nykyistä kokeilualuetta eikä alue vastaa jatkossa luontevaa työssäkäyntialuetta.

Työllisyydenhoidon palveluita on tärkeää pystyä tarjoamaan lähellä asiakasta. Palveluiden saatavuus lähipalveluina turvataan parhaiten, kun järjestämisvastuu on kunnalla. Pienissä kunnissa kunnat tuntevat alueensa asiakkaat ja yhteis-työkumppanit erittäin hyvin ja pystyvät tarjoamaan asiakkaiden tilanteeseen sopivia saavutettavissa olevia palveluita paikallisella tasolla. Hyvä paikallisten palveluiden tunteminen on tärkeää mm. työllistymispolkujen suunnittelussa. Vaikeasti työllistyvät hyötyvät lähipalvelusta ja asiakaspalvelun on oltava saatavissa kunnissa lähipalveluna. On hyväksyttävä, että kaikki asiakkaat eivät välttämättä koskaan palaa työmarkkinoille. Tällöin kunnassa tulee säilyttää mahdollisuus ohjata asiakas hänelle sopivampiin palveluihin.

Luvussa 3 säädettäisiin ohjauksesta ja valvonnasta.

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **valtakunnalliset tavoitteet**
- **työllisyyden edistämisen valtakunnallinen neuvottelukunta ja sen tehtävät**
- **alueelliset työllisyyden edistämisen yhteistyö- ja seurantakeskustelut**

7. Valtion ohjaus

Pienten kuntien verkosto toteaa, että esityksessä oleva valtion ohjaus ja sääntely ei huomioi kuntien itsehallinnollista asemaa vaan valtion ohjausvalta suhteessa kuntiin vahvistuisi huomattavasti verrattuna nykyjärjestelmässä kuntiin kohdistettavaan ohjaukseen. Malli ei edistä kunta-valtio suhteen vuorovaikutteisuutta.

Esityksen mukainen vastuiden eriytyminen voi aiheuttaa ongelmia valvonnan näkökulmasta, varsinkin kun kysymyksessä on usein monivaiheinen palveluketju.

Esityksen mukainen arviointimenettelyn osalta verkosto toteaa, että kunnilla on käytössä useita ulkoisen ja sisäisen valvonnan välineitä. Tulosten raportointi voidaan hoitaa sopimukselliseen yhteistyöhön perustuvien alueiden toimesta, eikä valtion ja kuntien neuvotteluille ole tarvetta.

Luvussa 4 säädettäisiin työnhakijan palveluprosessista.

Säännökset vastaavat 2. toukokuuta voimaan tulleen uuden asiakaspalvelumallin (niin sanottu pohjoismainen työvoimapalvelumalli) säännöksiä.

Näkemyksenne:

3.Kuntaekosysteemin tunnistaminen ja huomioiminen tuo synergiahyötyjä mm. palveluprosesseihin

Kun järjestämisvastuu on kunnalla, voidaan TE-palvelut integroida saumattomasti kuntien muihin tehtäviin ja pystytään parhaiten hyödyntämään pienissä kunnissa oleva vahva paikallistuntemus ja toimijoiden ketteryys. Pienessä kunnassa tunnetaan hyvin sekä erilaiset työnhakijat, työvoimaa tarvitsevat yritykset, koulutuksen järjestäjät sekä paikalliset kolmannen sektorin toimijat.

Jotta uudistuksen tavoitteet toteutuvat, tarvitaan syvällistä kuntaekosysteemin eli kokonaisuuden ymmärrystä ja huomioimista. Kokonaisuudessa tulee huomioida myös kuntien ennaltaehkäisevä hyte -työ sekä yhdyspinnat hyvinvointialueiden palveluiden kanssa. Lisäksi lain tulee mahdollistaa kolmannen sektorin kanssa tehtävä yhteistyö pienissä kunnissa. Nämä kuntaekosysteemin edut jäävät hyödyntämättä täysimääräisesti, ellei järjestämisvastuu ole kunnalla.

Työvoimapaalvelut ovat monen osan kokonaisuus. Eri osien johtamisessa tulee huomioida, onko niitä tarkoituksenmukaista johtaa läheltä vai kaukaa. Mikäli eri osia johdetaan maantieteellisesti kaukaa tai toisistaan hajallaan, paikallistuntemus vähenee ja kokonaisuuden johtaminen vaikeutuu. Uhkana on silloin myös lähipalveluiden merkityksen hämärtyminen erityisesti pitkäaikaistyöttömien ja osatyökykyisten osalta.

Esitetty malli ei mahdollista/varmista joustavan ja asiakaslähtöisen työskentelytavan toteuttamista. Jotta vahvaa paikallisosaaamista ja verkostoja voidaan hyödyntää, lainsäädäntö ei saa ohjata toimeenpanoa liian tiukkaan (esim. yhteisten työntekijöiden palkkaaminen pienissä kunnissa).

Hyvinvointialue-kunta -yhdyspintojen tunnistaminen ja huomioiminen, erityisesti haastavan työttömyysrakenteen kohdalla, on tärkeää, jotta palveluketjut, soite-palvelut huomioiden, saadaan asiakaslähtöisiksi ja kestäviksi. Työttömien terveystarkastukset ovat tärkeä osa kuntouttavan työtoiminnan prosessia.

Myös ulkomaalaisten kotouttaminen ja kuntouttava työtoiminta edellyttävät yhdyspintojen tunnistamista ja huomioimista palveluiden järjestämisessä.

Pienten kuntien verkosto pitää ongelmallisena, että uudistus jättää osan työttömistä hyvinvointialueiden hoitovastuulle, mutta kustannukset ja tulosvastuu jäävät kuitenkin kunnille. Jos tähän päädytään, tulee hyvinvointialueille asettaa myös tulosvastuuta työttömistä.

T

Kuntakokeilun aikana kunnissa on järjestelty fyysisiä työtiloja ja joustavasti käytettäviä etätyöpisteitä ja kysymyksenä on, saadaanko uudistuksessa riittä-vät ja toimivat tilaresurssit. Kuntakokeilussa ”työllisyystiimin” yhteiset tilat on koettu toimiviksi ja asiakkaat saavat palvelut samasta pisteestä. Lisäksi asia-kastapaamisia voidaan järjestää liikkumalla asiakkaan luo, esim. kylätalolle. Työllisyyspalveluissa jokaisen ammattikunnan tulisi tehdä kotikäyntejä ja huomioida työnhakijan lisäksi koko perhe. Digitaaliset palvelut täydentävät lähipalvelua, mutta eivät yksistään riitä varsinkin vaikeasti työllistyvien palveluissa.

Työttömien kohtaaminen ja diagnosointi tarvitsee säännöllisesti lähitapaamisia, jotta saadaan varmemmin oikea kuva työttömän tilanteesta.

POMA-mallissa keskusteluttaa kontaktoinnin tiheys. Sen sijaan, että luodaan hyvin kategorisista palvelumallia, pitäisi olla mahdollista soveltaa joustavia, asiakastarvekohtaisia palvelumalleja. Työttömyysturvakriteerien tulisi tukea omatoimisuutta ja aktiivisuutta.

Yrityspalveluihin liittyvät tehtävät, elinkeinojen kehittäminen ja elinvoimatyö ovat kuntien perustyötä ja pienissä kunnissa tunnetaan hyvin yritykset ja niiden tarpeet. Kuntakokeilussa on ollut mahdollisuus kokeilla mm. starttirahatyötä ja yhteistyö elinkeinoasimiesten ja yritysneuvojien kanssa on ollut hedelmällistä ja näitä käytäntöjä tulisi pystyä jatkamaan.

Koulutus/osaamisen kehittämismahdollisuudet on turvattava kaikille ja siksi oppilaitokset tai niiden sivupisteet ovat tärkeitä pienissä kunnissa. Lisäksi tarvitaan uusien koulutusmallien kehittämistä yritysten tarpeisiin työllisyyden edistämiseen olemassa olevien mallien hyödyntämisen ohessa (mm. oppisopimus-koulutus, opinnollistaminen).

Lisäksi tulee selvittää, miten kunnan etsivä nuorisotyö ja nuorten työpajatoiminta kytkeytyvät työllisyyspalveluihin.

Luvussa 5 säädettäisiin työnvälityksestä ja työnhakuvelvollisuudesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 6 säädetään tieto- ja neuvontapalveluista, asiantuntija-arvioinneista, ammatinvalinnan- ja uraohjauksesta sekä valmennuksesta ja kokeilusta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 7 säädettäisiin työvoimakoulutuksesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 8 säädettäisiin muutosturvakoulutuksesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 9 säädettäisiin työttömyysetuudella tuetusta työnhakijan omaehtoisesta opiskelusta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 10 säädettäisiin työnantajalle myönnettävistä tuista (palkkatuki, 55-vuotta täyttäneiden työllistämistuki, työolosuhteiden järjestelytuki).

Näkemyksenne:

Palkkatuen osan osalta pienten kuntien verkosto toteaa, että mikäli kunta ei voi käyttää palkkatukea, tulee sen tilalle luoda vastaava väline.

Luvussa 11 säädettäisiin henkilöasiakkaalle myönnettävistä tuista ja korvauksista (starttiraha, työhön tai palveluun hakeutumisesta aiheutuvien kustannusten korvaus, palveluun osallistumisesta aiheutuvien kustannusten korvaus).

Näkemyksenne:

-

Luvussa 12 säädettäisiin työllistämismääräyksiä.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 13 säädettäisiin asiakastietojen käsittelystä ja valtakunnallisesta tietojärjestelmäpalvelusta.

Näkemyksenne:

6.Tietojärjestelmät

Viranomaisen toiminnassa lähdetään yleensä siitä, että rekisterinpitäjä seuraa järjestämisvastuuta. Lakiehdotuksen perusteella vastuukysymykset henkilötietojen käsittelystä eri toimintamalleissa jäävät epäselviksi.

Lakiesitys uhkaa sulkea pienet kunnat työttömyyteen liittyvän datan ulkopuolelle. Tiedon saanti on yksi tärkein perustavoite koko uudistuksessa. Tämän vuoksi lakisääteinen järjestämisvastuuta tulee olla kaikilla kunnilla. Järjestelmien ylläpito toimii keskitetysti, mutta kaikilla kunnilla pitää olla pääsy dataan.

Tietojärjestelmien yhteensovittamisen kustannuksista ja arviota esim. tarvittavista koulutuksista ei ole avattu tai arvioitu. Riittääkö käytettävissä oleva aika siihen, että tietojärjestelmät saadaan valmiiksi ja asiakas saa hänelle kuuluvat päätökset, korvaukset ja palvelut ajallaan?

Luvussa 14 säädettäisiin palvelualustasta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 15 säädettäisiin tukien ja korvausten maksamisesta ja takaisinperinnästä.

Näkemyksenne:

-

Luku 16 käsittää erinäisiä säännöksiä.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 17 säädettäisiin muutoksenhausta.

Näkemyksenne:

-

Muut esitykseen sisältyvät lakiehdotukset

Laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksesta annetun lain muuttamisesta ja laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä, ovatko ehdotetut muutokset ELY-keskusten sekä KEHA-keskuksen tehtäviin riittävän selkeät ja eri toimijoiden yhteistyötä edistävät?

-

Laki työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain 23 §:n muuttamisesta

-

Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- kuntien vastuulle siirtyvien tehtävien rahoitus, ovatko ehdotetut uudet valtionosuuden määräytymistekijät toimivia rahoituksen kohdentamisessa?
- kolmen vuoden siirtymäaika laskennalliseen rahoitukseen (voimaantulosäännös)
- kunnan työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisen korvaus

4. Rahoitus

Pienten kuntien verkosto toteaa, että kunnille siirtyvien tehtävien rahoituksen tulisi perustua arvioon tehtävien laajuudesta ja vaativuudesta eikä nykyisen järjestelmän kyvystä toimeenpanna tehtäviä. Vallan ja vastuun tulee olla rahoituksenkin osalta samalla taholla eli kunnalla.

Pienet kunnat nostavat esille seuraavia rahoitusta koskevia kysymyksiä/epäselviä kohtia esityksessä:

Pienten kuntien näkökulmasta esitetyssä mallissa kannustavuus ja oikeudenmukaisuus ei toteudu kunta-valtio suhteessa eikä alueen kuntien välillä. Uhkana on mm. palveluverkon keskittyminen ja kuntien rahoitusvastuun kasvamisen, ilman että pienellä kunnalla on mahdollisuus vaikuttaa palveluiden järjestämiseen. Kannustavuus tulee siitä, että valta ja vastuu kulkee käsi kädessä, samalla taholla. Ei siis tule rakentaa mallia, missä kunnilla on sekä rahoitusvastuuta että mahdollista lisärahoitusvaadetta ilman mahdollisuuksia vaikuttaa palvelun järjestämiseen.

Mikä takaa sen, että rahoitus jakautuisi tasaisesti kuntayhtymän tai isäntäkunnan kattamalle maantieteelliselle alueelle eli myös pienet kunnat saavat tasapuoliset laadukkaat palvelut?

Myös hyvinvointialueiden rooli ja kannusteet suhteessa kuntiin vaatii avaimista mm. pitkäaikaistyöttömien työttömyysturvan perusosan osalta. Myös hyvinvointialueille tulee olla tehokkaat kannustimet edistää sosiaali- ja terveyspalveluja saavan työttömän työllistymistä.

Esitetty rahoitusmalli vastaa huonosti suhdannevaihteluihin ja tällä on merkitystä kunnissa, joissa elinkeinorakenne on suhdanneherkkää. Suidanteiden riskien osalta valtiolla tulee olla vastuu julkisen talouden osalta.

Koska kyseessä on iso ja merkittävä uudistus, tulee sen vaikutuksia arvioida saatujen kokemusten pohjalta. Työttömyysturvan tasoa tulee pystyä arvioimaan ja tekemään muutoksia, mikäli se ei kohtele kuntia tasapuolisesti tai ei kannusta riittävästi.

Palkkatuki on ollut merkittävä työkalu työllistämispolkujen rakentamisessa. Koska kunta ei voi maksaa itselleen palkkatukea, tulee tämän tilalle luoda korvaava järjestelmä kunnille.

On epäselvää, voiko työvoimaviranomainen toimia hankkeiden hallinnoijana esim. ESR-rahoituksen osalta.

Epäselvää on myös, voiko uudistuksen valmistelua tehdä hankerahoituksella.

Esitys ei huomioi riittävästi yhdistysten ja yritysten roolia ja merkitystä toimijoina. Kolmannen sektorin kanssa tehtävä yhteistyö kuuluu tiiviisti kunta-ekosysteemin kokonaisuuteen.

Rahoituksen osalta pienten kuntien verkosto toteaa lisäksi, että samanaikaisesti valmistelussa olevien merkittävien uudistusten yhteisvaikutukset mm. veroprosentin korotuspaineeseen tulisi arvioida kokonaisuutena.

Laki työttömyysturvalain muuttamisesta (pois lukien 14 luku)

Erityisesti toivotaan näkemyksiä työttömyysturvaprosessiin ja sitä koskevaan toimivaltaan liittyen.

-

Laki työttömyysturvalain muuttamisesta 14 luku;

Laki työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta;

Laki työttömyyskassalain muuttamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- kunnan työttömyysetuusmenoon kohdistuvan rahoitusvastuun porrastusmalli
- eräiden kotoutumisesta annetussa laissa tarkoitettujen henkilöiden kohdalla sovellettavaksi ehdotettu poikkeus kunnan rahoitusvastuuseen työmarkkinatuesta
- ehdotus kunnan rahoitusosuuden perintää koskevan tehtävän hoitamisesta Kelassa myös peruspäivärahan ja ansiopäivärahan perusosan osalta
- edellä ehdotettujen muutosten vaikutus Kelan, työttömyyskassojen ja Työllisyysrahaston työmäärään mukaan lukien tietojärjestelmämuutokset ja näistä aiheutuvat kustannukset

-

Laki ulkomaalaislain muuttamisesta

-

Laki luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellisesta asemasta annetun lain 8 §:n muuttamisesta

-

Laki valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021 – 2028 annetun lain muuttamisesta

-

**Laki palkkaturvalain muuttamisesta;
Laki merimiesten palkkaturvalain muuttamisesta**

-

Laki Työkanava Oy –nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 4 §:n muuttamisesta

-

Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta

Kuntouttava työtoiminta ja siihen liittyvät muut tehtävät ja palvelut:

Työttömien työnhakijoiden määrä laskee koko ajan ja heistä $\frac{3}{4}$ ei välttämättä kuulu lainkaan työmarkkinoille. Vaikeasti työllistettävien palvelut, mm. kun-touttava työtoiminta, on toiminut hyvin, mutta pelätään vaikeutuvan, kun kuntouttavan työtoiminnan ohjaajat siirtyvät hyvinvointialueille. Sosiaalisen ja kuntouttavan työtoiminnan paikkoja tarvitaan laajemmalla kirjolla kuin niitä nykyisin on tarjolla. On tärkeää, että sosiaalinen kuntoutus säilyy tässä mukana jatkossakin, sillä kuntouttavan työtoiminnan rooli menee yhä syvemmin sosiaalityön kenttään.

Laki vuorotteluvapaalain muuttamisesta

-

Laki sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevan Euroopan unionin lainsäädännön soveltamisesta annetun lain 6 ja 11 §:n muuttamisesta

-

**Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta;
Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta**

-

**Laki työsopimuslain muuttamisesta;
Laki merityösopimuslain muuttamisesta**

-

**Laki kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetun lain 3 a ja 37 a §:n muuttamisesta;
Laki valtion virkamieslain 5 a ja 9 c §:n muuttamisesta**

-

**Laki yhteistoimintalain muuttamisesta;
Laki työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnassa ja hyvinvointialueella annetun lain 8**

ja 9 §:n muuttamisesta;

Laki yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain 24 ja 25 §:n muuttamisesta

-

Laki toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta;

Laki eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain 14 §:n muuttamisesta;

Laki kansaneläkelain 35 §:n muuttamisesta;

Laki sairausvakuutuslain 8 luvun 9 §:n muuttamisesta;

Laki sotilasavustuslain 11 §:n muuttamisesta;

Laki opintotukilain 6 §:n muuttamisesta

-

Laki sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnasta annetun lain 14 §:n muuttamisesta

-

Laki tuloverolain muuttamisesta;

Laki maatilatalouden tuloverolain 10 f §:n muuttamisesta;

Laki elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 56 §:n muuttamisesta

-

Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta

-

Laki rikoslain 47 luvun 6 §:n muuttamisesta;

Laki rikosrekisterilain 4 a §:n muuttamisesta;

Laki rikosrekisterilain 4 a §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien voimaansaattamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- yhteistoimintasopimusten solmimiselle esitetty aikataulu
- henkilöstösiirrot ja henkilöstön asemaan liittyvät menettelytavat
- sitovien sopimusten ja vastuiden siirtyminen

5. Henkilöstöresurssit ja henkilöstön siirto

Esityksen mukaan henkilöstö siirtyy liikkeen luovutuksella uuden työnantajan eli kuntien palvelukseen. Liikkeen luovutus tarkoittaa sitä, että henkilöstö siirtyy ns. vanhoina työntekijöinä

uuden työnantajan palvelukseen ja säilyttää siirtymähetkellä voimassa olevat työ- tai virkasuhteisiinsa liittyvät oikeudet ja velvollisuudet.

POMA-malli vaatii enemmän resursseja henkilöstön osaamisessa eli tulevaisuudessa tarvitaan lisää taloudellista resurssia. Pienten kuntien osalta kysymyksenä on, mistä saadaan moniammatillisen asiakastyön osaajia?

Kunnille tulee tarjota tukea erilaisten työkalutuurien tunnistamiseen ja yhteensovittamiseen, jotta uudistuksen jälkeen työllisyyspalvelujen henkilöstö pystyy tuottamaan palveluja yhdessä uudella tavalla. Lisäksi henkilöstön jaksaminen muutoksessa tulee varmistaa.

Laki työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteistoiminnasta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä asiakaskriteerin muutoksesta ja nuorten työllistymistä edistävän monialaisen tuen yhteispalvelua koskevasta sääntelystä.

-

Muut huomionne esityksestä

Kommentoitavaa:

Kuntaliiton pienten kuntien verkoston lausunto kokonaisuudessaan:

Pienten kuntien verkoston lausunto työllisyys- ja yrityspalveluiden järjestämistä koskien

Kuntaliiton pienten kuntien verkosto on edunvalvonta-, keskustelu- ja kehittämisfoorumi pienille kunnille. Manner-Suomen kunnista 197 kuntaa on alle 10 000 asukkaan kuntia eli noin kaksi kolmasosaa kaikista kunnista. Näistä kunnista 159 kuntaa kuuluu Kuntaliiton pienten kuntien verkostoon.

Pienet kunnat ovat valmiita ottamaan vastuuta työllisyyden edistämisestä ja kannattavat kuntapohjaiseen TE-järjestämismalliin siirtymistä. Uudistuksen ta-voitteisiin pääseminen edellyttää, että sekä valta että vastuu palveluiden järjestämisessä on kunnalla. Pienillä kunnilla on vahva paikallistuntemus sekä mahdollisuudet rakentaa palvelut asiakaslähtöisesti muita paikallisia yksityisiä ja julkisia palveluita täydentäen. Pienet kunnat pystyvät järjestämään työllisyys- ja yrityspalvelut lähipalveluina huomioimalla kunnan muiden tehtävien, mm. elinkeinopalveluiden ja nuorisopalvelujen kokonaisuus sekä tekemällä yhteistyötä muiden kuntien ja hyvinvointialueiden sosiaali- ja terveystieteiden kanssa. Työllisyyden kuntakokeilun kautta on saatu paljon kokemuksia onnistuneista toteutusmalleista pienissä kunnissa ja näitä kokemuksia uudistuksessa-kin voidaan ja tulee hyödyntää.

Pienten kuntien verkosto nostaa omassa lausunnossaan esille erityisesti pienten kuntien kannalta tärkeitä asioita ja kysymyksiä, joista keskusteltiin mm. Kuhmossa pidetyssä pienten kuntien verkoston työllisyysseminaarissa 6.5.2022. Lisäksi pienten kuntien verkosto yhtyy Kuntaliiton lausunnossa esille tuotuihin yksityiskohtiin eikä toista niitä omassa lausunnossaan.

1. Työllisyys- ja yrityspalvelujen järjestämisvastuu tulee olla kunnalla

TE-palvelujen siirto kuntiin on iso ja merkittävä tehtävä, jossa onnistuminen varmistetaan antamalla järjestämisvastuu jokaiselle kunnalle. Tehtävää ei tulisi laissa säätää kuntayhtymän tai vastuukunnan hoidettavaksi (kuntalaki 8 §), vaan kyseessä tulee olla kunnan lakisääteinen tehtävä. Pieni kunta voi hoitaa, paikallisten tarpeiden ja olosuhteiden mukaan, tehtävää itse tai kuntalain 8 luvun mukaisin yhteistoiminnan muodoin. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että yhteistoimintamuoto ei rajautuisi vain kuntayhtymään tai vastuukuntamalliin. Se, että järjestämisvastuu määritellään peruskunnille, varmistaa pienten kuntien mahdollisuudet hyödyntää kuntaekosysteemiä ja saavuttaa uudistuksen tavoitteet. Mikäli kunnille jäisi pelkästään rahoitusvelvoite ilman järjestämisvastuuta, se ei vastaisi uudistuksen tavoitteita. Kun järjestämisvastuu on kunnalla, tämä mahdollistaa joustavamman sopimisen tehtävän hoitamisessa ja paikallisten ratkaisujen ja yhteistyön tekemisen.

Vaikuttavan toiminnan näkökulmasta on keskeistä, että työvoimapalveluiden ja yrityspalveluiden synerginen yhteensovittaminen tehdään mahdollisimman joustavaksi. Kuntapohjaisen mallin etu on välitön yhteys muihin palveluihin ja kunnan tuloihin, kun työllisyyspalvelut, kunnan koulutuspalvelut sekä elinkeinopalvelut ovat saman järjestäjän vastuulla. Nämä palvelut tukevat yhdessä työllistymisen tavoitetta myös pienissä kunnissa.

Järjestämisvastuun antaminen kuntien yhteistyöorganisaatiolle eriyttäisi työllisyyspalveluihin liittyvän päätöksenteon kunnan muista palveluista. Tällöin ta-voite kuntaekosysteemin hyödyntämisestä ei toteudu. Yhteistyöorganisaation järjestämisvastuu hämärtäisi yksittäisen kunnan vastuuta palvelukokonaisuuteen liittyen. Esimerkiksi isäntäkuntamallissa se keskittäisi vastuun yksittäiseen kuntaan, mikä oletettavasti johtaisi pyrkimykseen pitäytyä mahdollisimman pienissä yhteistyöalueissa tai tuottamaan palvelut itsenäisesti aina kun työvoimapohja siihen antaa mahdollisuuden. Uhkana nähdään, että tämän myötä voi syntyä hajanaisia ja pieniä alueita, ei luonnollisia työssäkäyntialueita.

Lisäksi yhteistyöorganisaation järjestämisvastuu voi vaarantaa kuntien yhdenvertaisuutta sekä kunnan itsehallinnollista asemaa. Pienten kuntien kannalta isäntäkuntamallissa/kuntayhtymämallissa nähdään mahdollisia keskittämisen uhkia ja lähipalveluiden vähenemistä ja asiakaslähtöisyyden vähenemistä. Koska kunnat, työssäkäyntialueet ja niiden olosuhteet ovat erilaisia, niitä ei tulisi vaatia "samaa muottiin" vaan lain tulisi mahdollistaa kunnille erilaisia organisoitumisen ja yhteistyön vaihtoehtoja.

Kaikkien kuntien järjestämisvastuun hyödyt ovat monipuoliset, kun vastuu ja työkalut ovat samalla tarjottimella. Kuntien järjestämisvastuu varmistaa paremmin palveluverkoston kustannusvastaavuuden pienten kuntien näkökulmasta. Se mahdollistaa sopimusperustaisen yhteistyön kuntien kesken ja varmistaa parhaiten yhteistyöalueiden muodostumisen luonnollisten työssäkäynti- ja kasvualueiden suuntaisesti.

Kuntien järjestämisvastuu mahdollistaa tiedonsaannin ja tiedolla johtamisen sekä mahdollisuuden ohjata panosta ennakoivasti. Se mahdollistaa lähipalvelut niissä palvelukokonaisuuksissa, jossa siihen tarvetta ja mahdollistaa, että uudistus tuo uutta vaikuttavuutta palvelukokonaisuuteen.

2. Vaatimus 20 000 työvoimapohjasta ei ole perusteltu eikä tue luonnollisten työssäkäyntialueiden muodostumista

Esitetty vaatimus 20 000 henkilön työvoimapohjasta ei ole mitenkään perusteltu eikä tue uudistuksen tavoitteiden toteutumista. Esitetty työvoimapohjavaatimus ei edesauta luonnollisten yritystoiminnan ja liikenneyhteyksiä huomioivien työssäkäyntialueiden muodostumista, yrityspalveluiden tarvetta eikä palveluiden asiakaslähtöistä toteuttamista. Nykyiset vahvatkin yhteistyöalueet jäävät kooltaan asetettua 20 000 työvoimapohjaa pienemmiksi, mikä vaikeuttaa oleellisesti toimivien yhteistyörakenteiden syntymistä. Siksi tarvi-taankin joko joustavuutta sopimiseen alueen sisällä tai mielellään kriteerin alentamista tai poistamista.

Pienet kunnat ovat tottuneet tekemään yhteistyötä ja hakeutuvat yhteistyöhön tarvittaessa palveluiden järjestämisessä ilman lainsäädännöllisiä pakko-keinojakin. Kunnilla tulee olla oikeus päättää yhteistyöalueiden muodostamisesta ja sopia yhteistoiminnan sisällöstä. Lainsäädännön tulisi mahdollistaa yhteistyö silloin, kun se on kuntien kannalta tavoiteltavaa ja tarkoituksenmukaista. Yhteistyön esteenä ei saisi olla esimerkiksi se, että yhteistyöhön pyrkivillä kunnilla ei ole yhteistä kuntarajaa. Pienet kunnat sijaitsevat usein harvaan-asutulla alueella ja usein lähin isompi keskus on naapurimaakunnassa. Siksi yhteistyötä olisi pystyttävä tekemään yli maakuntarajojen.

Uudistuksen tulee myös mahdollistaa aiemmin muodostettujen ja hyväksi todettujen yhteistyökumppanuuksien jatkaminen. Kuntakokeilun tulokset olleet hyviä, kun kunnan ja alueen haasteet tunnetaan hyvin ja niihin pystytään puut-tumaan. Kokeilualueilla on huoli tämän menettämisestä, mikäli esityksen mukainen aluemäärittely muuttaa nykyistä kokeilualueita eikä alue vastaa jatkossa luontevaa työssäkäyntialuetta.

Työllisyydenhoidon palveluita on tärkeää pystyä tarjoamaan lähellä asiakasta. Palveluiden saatavuus lähipalveluina turvataan parhaiten, kun järjestämisvastuu on kunnalla. Pienissä kunnissa kunnat tuntevat alueensa asiakkaat ja yhteis-työkumppanit erittäin hyvin ja pystyvät tarjoamaan asiakkaiden tilanteeseen sopivia saavutettavissa olevia palveluita paikallisella tasolla. Hyvä paikallisten palveluiden tunteminen on tärkeää mm. työllistymispolkujen suunnittelussa. Vaikeasti

työllistyvät hyötyvät lähipalvelusta ja asiakaspalvelun on oltava saatavissa kunnissa lähipalveluna. On hyväksyttävä, että kaikki asiakkaat eivät välttämättä koskaan palaa työmarkkinoille. Tällöin kunnassa tulee säilyttää mahdollisuus ohjata asiakas hänelle sopivampiin palveluihin.

3. Kuntaekosysteemin tunnistaminen ja huomioiminen tuo synergiahyötyjä

Kun järjestämisvastuu on kunnalla, voidaan TE-palvelut integroida saumattomasti kuntien muihin tehtäviin ja pystytään parhaiten hyödyntämään pienissä kunnissa oleva vahva paikallistuntemus ja toimijoiden ketteruus. Pienessä kunnassa tunnetaan hyvin sekä erilaiset työnhakijat, työvoimaa tarvitsevat yritykset, koulutuksen järjestäjät sekä paikalliset kolmannen sektorin toimijat. Jotta uudistuksen tavoitteet toteutuvat, tarvitaan syvällistä kuntaekosysteemin eli kokonaisuuden ymmärrystä ja huomioimista. Kokonaisuudessa tulee huomioida myös kuntien ennaltaehkäisevä hyte-työ sekä yhdyspinnat hyvinvointialueiden palveluiden kanssa. Lisäksi lain tulee mahdollistaa kolmannen sektorin kanssa tehtävä yhteistyö pienissä kunnissa. Nämä kuntaekosysteemin edut jäävät hyödyntämättä täysimääräisesti, ellei järjestämisvastuu ole kunnalla.

Työvoimapalvelut ovat monen osan kokonaisuus. Eri osien johtamisessa tulee huomioida, onko niitä tarkoituksenmukaista johtaa läheltä vai kaukaa. Mikäli eri osia johdetaan maantieteellisesti kaukaa tai toisistaan hajallaan, paikallistuntemus vähenee ja kokonaisuuden johtaminen vaikeutuu. Uhkana on silloin myös lähipalveluiden merkityksen hämärtyminen erityisesti pitkäaikaistyöttömien ja osatyökykyisten osalta. Esitetty malli ei mahdollista/varmista joustavan ja asiakaslähtöisen työskentelytavan toteuttamista. Jotta vahvaa paikallisosaa-mista ja verkostoja voidaan hyödyntää, lainsäädäntö ei saa ohjata toimeenpanoa liian tiukkaan (esim. yhteisten työntekijöiden palkkaaminen).

Hyvinvointialue-kunta -yhdyspintojen tunnistaminen ja huomioiminen, erityisesti haastavan työttömyysrakenteen kohdalla, on tärkeää, jotta palveluketjut, sote-palvelut huomioiden, saadaan asiakaslähtöisiksi ja kestäviksi. Työttömien terveystarkastukset ovat tärkeä osa kuntouttavan työtoiminnan prosessia. Myös ulkomaalaisten kotouttaminen ja kuntouttava työtoiminta edellyttävät yhdyspintojen tunnistamista ja huomioimista palveluiden järjestämisessä. Pienten kuntien verkosto pitää ongelmallisena, että uudistus jättää osan työttömistä hyvinvointialueiden hoitovastuulle, mutta kustannukset ja tulosvastuu jäävät kuitenkin kunnille. Jos tähän päädytään, tulee hyvinvointialueille asettaa myös tulosvastuuta työttömistä.

Työttömien työnhakijoiden määrä laskee koko ajan ja heistä $\frac{3}{4}$ ei välttämättä kuulu lainkaan työmarkkinoille. Vaikeasti työllistettävien palvelut, mm. kuntouttava työtoiminta, on toiminut hyvin, mutta pelätään vaikeutuvan, kun kuntouttavan työtoiminnan ohjaajat siirtyvät hyvinvointialueille. Sosiaalisen ja kuntouttavan työtoiminnan paikkoja tarvitaan laajemmalla kirjolla kuin niitä nykyisin on tarjolla. On tärkeää, että sosiaalinen kuntoutus säilyy tässä mukana jatkossakin, sillä kuntouttavan työtoiminnan rooli menee yhä syvemmin sosiaalityön kenttään.

Kuntakokeilun aikana kunnissa on järjestelty fyysisiä työtiloja ja joustavasti käytettäviä etätyöpisteitä ja kysymyksenä on, saadaanko uudistuksessa riittävät ja toimivat tilaresurssit. Kuntakokeilussa ”työllisyystiimin” yhteiset tilat on koettu toimiviksi ja asiakkaat saavat palvelut samasta pisteestä. Lisäksi asia-kastapaamisia voidaan järjestää liikkumalla asiakkaan luo, esim. kylätalolle. Työllisyyspalveluissa jokaisen ammattikunnan tulisi tehdä kotikäyntejä ja huomioida työnhakijan lisäksi koko perhe. Digitaaliset palvelut täydentävät lähipalvelua, mutta eivät yksistään riitä varsinkin vaikeasti työllistyvien palveluissa. Työttömien kohtaaminen ja diagnosointi tarvitsee säännöllisesti lähitapaamisia, jotta saadaan varmemmin oikea kuva työttömän tilanteesta.

POMA-mallissa keskusteluttaa kontaktoinnin tiheys. Sen sijaan, että luodaan hyvin kategorisista palvelumallia, pitäisi olla mahdollista soveltaa joustavia, asiakastarvekohtaisia palvelumalleja. Työttömyysturvakriteerien tulisi tukea omatoimisuutta ja aktiivisuutta.

Yrityspalveluihin liittyvät tehtävät, elinkeinojen kehittäminen ja elinvoimatyö ovat kuntien perustyötä ja pienissä kunnissa tunnetaan hyvin yritykset ja niiden tarpeet. Kuntakokeilussa on ollut mahdollisuus kokeilla mm. starttirahatyötä ja yhteistyö elinkeinoasiamiesten ja yritysneuvojen kanssa on ollut hedelmällistä ja näitä käytäntöjä tulisi pystyä jatkamaan.

Koulutus/osaamisen kehittämismahdollisuudet on turvattava kaikille ja siksi oppilaitokset tai niiden sivupisteet ovat tärkeitä pienissä kunnissa. Lisäksi tarvitaan uusien koulutusmallien kehittämistä yritysten tarpeisiin työllisyyden edistämiseen olemassa olevien mallien hyödyntämisen ohessa (mm. oppisopimus-koulutus, opinnollistaminen).

4. Rahoitus

Pienten kuntien verkosto toteaa, että kunnille siirtyvien tehtävien rahoituksen tulisi perustua arvioon tehtävien laajuudesta ja vaativuudesta eikä nykyisen järjestelmän kyvystä toimeenpanna tehtäviä. Vallan ja vastuun tulee olla rahoituksenkin osalta samalla taholla eli kunnalla.

Pienet kunnat nostavat esille seuraavia rahoitusta koskevia kysymyksiä/epäselviä kohtia esityksessä:

- Pienten kuntien näkökulmasta esitetyssä mallissa kannustavuus ja oikeudenmukaisuus ei toteudu kunta-valtio suhteessa eikä alueen kuntien välillä. Uhkana on mm. palveluverkon keskittyminen ja kuntien rahoitusvastuun kasvamisen, ilman että pienellä kunnalla on mahdollisuus vaikuttaa palveluiden järjestämiseen. Kannustavuus tulee siitä, että valta ja vastuu kulkee käsi kädessä, samalla taholla. Ei siis tule rakentaa mallia, missä kunnilla on sekä rahoitusvastuuta että mahdollista lisärahoitusvaadetta ilman mahdollisuuksia vaikuttaa palvelun järjestämiseen.
- Mikä takaa sen, että rahoitus jakautuisi tasaisesti kuntayhtymän tai isäntä-kunnan kattamalle maantieteelliselle alueelle eli myös pienet kunnat saavat tasapuoliset laadukkaat palvelut?

- Myös hyvinvointialueiden rooli ja kannusteet suhteessa kuntiin vaatii avaamista mm. pitkäaikaistyöttömien työttömyysturvan perusosan osalta. Myös hyvinvointialueille tulee olla tehokkaat kannustimet edistää sosiaali- ja terveystalouksia saavan työttömän työllistymistä.
- Esitetty rahoitusmalli vastaa huonosti suhdannevaihteluihin ja tällä on merkitystä kunnissa, joissa elinkeinorakenne on suhdanneherkkää. Suidanteiden riskien osalta valtiolla tulee olla vastuu julkisen talouden osalta.
- Koska kyseessä on iso ja merkittävä uudistus, tulee sen vaikutuksia arvioida saatujen kokemusten pohjalta. Työttömyysturvan tasoa tulee pystyä arvioimaan ja tekemään muutoksia, mikäli se ei kohtele kuntia tasapuolisesti tai ei kannusta riittävästi.
- Palkkatuki on ollut merkittävä työkalu työllistämispolkujen rakentamisessa. Koska kunta ei voi maksaa itselleen palkkatukea, tulee tämän tilalle luoda korvaava järjestelmä kunnille.
- On epäselvää, voiko työvoimaviranomainen toimia hankkeiden hallinnoijana esim. ESR-rahoituksen osalta.
- Epäselvää on myös, voiko uudistuksen valmistelua tehdä hankerahoituksella.
- Esitys ei huomioi riittävästi yhdistysten ja yritysten roolia ja merkitystä toimijoina. Kolmannen sektorin kanssa tehtävä yhteistyö kuuluu tiiviisti kunta-ekosysteemin kokonaisuuteen.

Rahoituksen osalta pienten kuntien verkosto toteaa lisäksi, että samanaikaisesti valmistelussa olevien merkittävien uudistusten yhteisvaikutukset mm. veroprosentin korotuspaineeseen tulisi arvioida kokonaisuutena.

5. Henkilöstöresurssit ja henkilöstön siirto

Esityksen mukaan henkilöstö siirtyy liikkeen luovutuksella uuden työnantajan eli kuntien palvelukseen. Liikkeen luovutus tarkoittaa sitä, että henkilöstö siirtyy ns. vanhoina työntekijöinä uuden työnantajan palvelukseen ja säilyttää siir-tymähetkellä voimassa olevat työ- tai virkasuhteisiinsa liittyvät oikeudet ja velvollisuudet.

POMA-malli vaatii enemmän resursseja henkilöstön osaamisessa eli tulevaisuudessa tarvitaan lisää taloudellista resurssia. Pienten kuntien osalta kysymyksenä on, mistä saadaan moniammatillisen asiakastyön osaajia?

Kunnille tulee tarjota tukea erilaisten työkuultuurien tunnistamiseen ja yhteen-sovittamiseen, jotta uudistuksen jälkeen työllisyyspalvelujen henkilöstö pystyy tuottamaan palveluja yhdessä uudella tavalla. Lisäksi henkilöstön jaksaminen muutoksessa tulee varmistaa.

Lisäksi tulee selvittää, miten kunnan etsivä nuorisotyö ja nuorten työpajatoiminta kytkeytyvät työllisyyspalveluihin.

6. Tietojärjestelmät

Viranomaisen toiminnassa lähdetään yleensä siitä, että rekisterinpitäjäys seuraa järjestämisvastuuta. Lakiehdotuksen perusteella vastuukysymykset henkilötietojen käsittelystä eri toimintamalleissa jäävät epäselviksi.

Lakiesitys uhkaa sulkea pienet kunnat työttömyyteen liittyvän datan ulkopuolelta. Tiedon saanti on yksi tärkein perustavoite koko uudistuksessa. Tämän vuoksi lakisääteinen järjestämisvastuuta tulee olla kaikilla kunnilla. Järjestelmien ylläpito toimii keskitetysti, mutta kaikilla kunnilla pitää olla pääsy dataan.

Tietojärjestelmien yhteensovittamisen kustannuksista ja arviota esim. tarvittavista koulutuksista ei ole avattu tai arvioitu. Riittääkö käytettävissä oleva aika siihen, että tietojärjestelmät saadaan valmiiksi ja asiakas saa hänelle kuuluvat päätökset, korvaukset ja palvelut ajallaan?

7. Valtion ohjaus

Pienten kuntien verkosto toteaa, että esityksessä oleva valtion ohjaus ja sääntely ei huomioi kuntien itsehallinnollista asemaa vaan valtion ohjausvalta suhteessa kuntiin vahvistuisi huomattavasti verrattuna nykyjärjestelmässä kuntiin kohdistettavaan ohjaukseen. Malli ei edistä kunta-valtio suhteen vuorovaikutteisuutta.

Esityksen mukainen vastuiden eriytyminen voi aiheuttaa ongelmia valvonnan näkökulmasta, varsinkin kun kysymyksessä on usein monivaiheinen palveluketju.

Esityksen mukainen arviointimenettelyn osalta verkosto toteaa, että kunnilla on käytössä useita ulkoisen ja sisäisen valvonnan välineitä. Tulosten raportointi voidaan hoitaa sopimukselliseen yhteistyöhön perustuvien alueiden toimesta, eikä valtion ja kuntien neuvotteluille ole tarvetta.

Ystävällisesti

Pienten kuntien verkosto

Juha Herrala

Puheenjohtaja, Pienten kuntien verkosto

Kunnanjohtaja, Isojoen kunta

Väre Taina

Suomen Kuntaliitto ry - Kuntaliiton pienten kuntien verkosto Juha Herrala,
verkoston puheenjohtaja, Kunnanjohtaja, Isojoen kunta ja verkoston
koordinaattori, Taina Väre, erityisasiantuntija, Kuntaliitto